

Met *Alfatas* aan de slag in de alfaklas!

Door Martien Geerts, CTO-medewerker

In opdracht van het Postfonds voor Alfabetisering werkt het CTO momenteel aan lesmateriaal voor ongeletterde volwassen NT2-cursisten die Nederlands leren op de school van hun kinderen. Om beter te kunnen functioneren in die schoolcontext hebben de cursisten zowel mondelinge als schriftelijke taalvaardigheden nodig. Alfatas omvat 15 taken waarin ongeletterde cursisten leren omgaan met schriftelijke taal. Alfatas staat voor 'Alfataken op school'.

Waarom wordt *Alfatas* ontwikkeld?

In een aantal basisscholen in Vlaanderen organiseren CBE's en CVO's een NT2-cursus 'School en ouders'. Allochtone ouders, vooral moeders, volgen er Nederlandse les om te leren functioneren in de school van hun kinderen. Doorgaans gaat het om twee halve dagen per week gedurende één schooljaar.

De lessen gaan over onderwerpen die sterk samenhangen met de school: de schoolstructuur, het oudercontact, de schoolagenda, het rapport, het ziektebriefje, ... De lessen worden zoveel mogelijk afgestemd op het concrete schoolleven. De verschillende taalvaardigheden komen binnen die context aan bod: luisteren (bv. de schoolregels begrijpen), spreken (bv. een afspraak maken met de

leerkracht), lezen (bv. brieven van de school begrijpen) en schrijven (bv. een medische fiche invullen).

Als je als lesgever wil inspelen op de concrete vragen en noden van de cursisten binnen deze context, dan is een kant-en-klare cursus niet de beste optie. Een dergelijk behoeftegericht aanbod vraagt om specifiek materiaal, afgestemd op de context van de school in het algemeen en dat van de specifieke school in het bijzonder.

In heel wat van deze groepen zitten ongeletterde cursisten. Uit gesprekken met een aantal NT2-lesgevers blijkt dat zij zich vragen stellen over de alfabetiseringskansen van deze cursisten. Zo stellen de lesgevers bijvoorbeeld vast dat de meeste ongeletterde cursisten gedurende één schooljaar slechts enkele letters van het alfabet aangeleerd krijgen. Ze merken ook dat het onmogelijk is om deze cursisten in één jaar tijd een dusdanig niveau van geletterdheid te laten bereiken dat ze de brieven van de school zelfstandig kunnen lezen. Bovendien mag de aandacht voor alfabetisering in deze groepen niet ten koste gaan van het werken aan mondelinge vaardigheden.

Verder vinden de lesgevers het ook moeilijk om met heterogeniteit op het vlak van geletterdheid om te gaan: de ongeletterde cursisten vragen immers de meeste aandacht en 'vertragen' de les. Dat lijkt dan weer niet bevorderlijk voor de leeransen van de andere cursisten. Vandaar dat heel wat alfalesgevers op zoek zijn naar zinvol lesmateriaal rond alfabetisering/geletterdheid binnen deze specifieke context.

Wat is *Alfatas* precies?

Alfatas zoekt een antwoord op de vragen en bezorgdheden van de alfalesgevers rond een zinvol alfa-aanbod binnen de context 'School en ouders'. Concreet gaat het om 15 flexibel inzetbare taken waarin ongeletterde cursisten 'leren omgaan met schriftelijke taal'. Onderzoek geeft immers aan dat het niet mogelijk is om ongeletterde volwassenen gedurende een relatief kort traject functioneel geletterd te maken. Er zijn echter wel heel wat zinvolle en functionele activiteiten rond geletterdheid mogelijk. In *Alfatas* wordt veel aandacht besteed aan lees- en schrijfvoorwaarden, aan de functie en het belang van teksten, aan mondelinge inbedding en ondersteuning van het lezen en schrijven, aan lees- en schrijfdurf, aan strategieën als hulp vragen, voorkennis oproepen en voorspellen.

We kiezen voor 'rijke' taaltaken die het mogelijk maken om gedifferentieerd in te spelen op de interesses en de noden van de cursisten.

Enkele voorbeelden:

- In de taak 'Wat staat er op de deur?' gaan de cursisten in de gangen van de school op zoek naar geschreven taal. Ze proberen te ontcijferen wat er aangeduid staat. Ze maken daarbij gebruik van de context en hun eigen voorkennis. Deze activiteit geeft niet enkel aanleiding tot globale woordherkenning en het maken van letter-klankkoppelingen, maar leert de cursisten ook oog te hebben voor de geschreven taal om hen heen. Ze leren dat je met woorden iets kan aanduiden, informatie doorgeven, bijvoorbeeld: 'hier staat 'vierde leerjaar' en dit is inderdaad ook de klas van het vierde leerjaar.' Deze bewustwording vormt een eerste stap naar verdere abstrahering.
- De taak 'Mijn letterboek' draait rond letter-klankkoppelingen. Dit gebeurt echter vooral vanuit taalbeschouwelijk oogpunt: het eigen kind van de cursist leert immers op die manier lezen in het eerste leerjaar. De cursisten starten in deze activiteit met een persoonlijk letterboek, dat begint met de eerste letter van hun voornaam. Op latere momenten werken ze hieraan verder op hun eigen tempo en voegen ze andere letters toe. Afhankelijk van eigen interesses en mogelijkheden, komen meer of minder letters (met relevante steunwoorden) aan bod.
- In de taak 'Een kijkje op de website van de school' maken de cursisten kennis met digitale informatie over de school. Terwijl een groepje cursisten in de computerhoek onder begeleiding van de lesgever de website van de school verkent, gaan de andere cursisten zelfstandig aan de slag; zij werken bijvoorbeeld in andere hoeken.
- In de taken rond 'Brieven van de school' wordt ingegaan op de bedoeling en het belang van schriftelijke communicatie vanuit de school. Cursisten leren bepaalde woorden herkennen die hen kunnen helpen om de brief een beetje te begrijpen. De strategie 'hulp vragen' leren hanteren, blijft echter noodzakelijk.

Bij elke *alfata*staak vindt de lesgever een opsomming van de doelstellingen en een uitgebreide beschrijving van het verloop van de activiteit. Er is daarnaast ook aandacht voor ondersteuning van de cursist in de vorm van ondersteuningsvragen in de rechterkolom. Tenslotte bevat elke taak alternatieven en suggesties voor vervolgoopdrachten. Dat betekent dat één *alfata*staak kan leiden tot een hele reeks taken, afhankelijk van de motivatie van de cursisten.

Hoe wordt *Alfatas* ontwikkeld?

Voor dit project werkt het CTO nauw samen met het 'Centrum Basiseducatie Antwerpen' en de 'KAAP'-groepen van Antwerpen. Concreet betekent dit dat het lesmateriaal wordt voorgelegd aan vier alfalesgevers. Zij proberen een aantal taken uit in hun groepen en geven feedback op het materiaal. De opmerkingen van de alfalesgevers worden verwerkt in de definitieve versie van de taken

Waar vind je het materiaal van *Alfatas*?

De *Alfat*astaken zijn nog volop in ontwikkeling. De definitieve taken zullen in het najaar beschikbaar zijn via de CTO-website (www.cteno.be), waar je ze gratis zal kunnen downloaden.

Hou de website dus in de gaten!